

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1303799/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מיכאל עמוס, הרב מימון נהרי, הרב ציון לודאילוז

המערערת (משיבה בערעור שכנגד): פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אבנר סאלם ועו"ד שירה דרוריסאלם)
נגד

המשיב (מערער בערעור שכנגד): פלוני (ע"י ב"כ עו"ד גלעד בניאל)

הנדון: מזונות ומדור קטינים; מהם פיצויי גירושין; הפשרה הראויה בספק מה הם 'מאתיים זקוקים' שבכתובה

פסק דין

לפנינו ערעורים הדדיים על פסק דינו של בית הדין האזורי מתאריך כ' בטבת התשפ"א (4.1.21) שבמסגרתו נפסק כדלהלן:

- א. האב (להלן: המשיב) חויב במזונות שלושת ילדיו בסך אלפיים וארבע מאות ש"ח (שמונה מאות ש"ח לכל ילד), סכום זה לא כולל 'מחציות חינוך ובריאות', כמקובל.
- ב. באשר לחיוב בדמי מדור נפסק:

אם האישה תשכור דירה, ישלם דמי מדור בעבור שלושת הילדים סך אלפיים ש"ח לחודש החל מיום מכירת הדירה. לאחר שימלאו לאחד הילדים שמונה עשרה דמי מדור בעבור שני הילדים אלף ושש מאות ש"ח לחודש, ולאחר שימלאו לעוד ילד שמונה-עשרה ישלם האב בעבור דמי מדור של ילד אחד סך אלף ומאתיים ש"ח לחודש.

ג. המשיב (הבעל לשעבר) חויב בתשלום הכתובה שהסכום הכספי הנקוב בה הוא 'מאתיים זקוקים כסף'. בתרגומו של סכום זה נקט בית הדין כדעת ה'נחלת שבעה' ששיעורו הפחות ביותר (שני קילוגרם וארבע מאות גרם כסף טהור), ולפיכך חייב את המשיב בתשלום שמונת אלפים ש"ח כתשלום דמי הכתובה.

במסגרת הבהרה שניתנה בי"ז באדר התשפ"א (1.3.21) דחה בית הדין את תביעת האישה לפיצויים, כשהוא פורש את הנימוקים לנוהג שהיה מקובל בעבר לפסוק פיצויי גירושין וקובע שבנסיבות התיק אף לא אחד מהנימוקים מתקיים. כמו כן נימק בית הדין בהבהרה זו בהרחבה את חיובו של המשיב בכתובה ודחה את טענת המשיב לפטור אותו מכתובה רק מכיוון שהאישה היא שהגישה את תביעת הגירושין, זאת מאחר שתביעתה הייתה מוצדקת.

כנגד כל האמור לעיל הוגשו הערעור והערעור שכנגד.

להלן נעסוק בכל אחד מחלקי הערעורים ונבאר את הכרעתנו בו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מזונות הילדים

המערערת – האם טוענת שמדובר בסכום נמוך ביותר ופחות מהמקובל, ובאשר להישענותו של בית הדין על שמדובר בחיוב מדין צדקה והכנסתו החודשית של המשיב כאברך היא אלפיים ש"ח טוענת המערערת שמדובר באדם שיכול להשתכר הרבה יותר ומכחישה שזהו גובה הכנסתו החודשית. המערערת – האם מצביעה על שהמשיב חי ברמת חיים גבוהה, מה שלא מתיישב עם הכנסה מינימלית [...] ודורשת לחייב אותו מזונות בסך של אלף ושש מאות ש"ח לחודש לכל קטין.

מנגד טוען המשיב שהסכום שחויב בו הוא גבוה ומעל ליכולתו הכלכלית, ובפרט שמדובר בחיוב מדין צדקה שהאב והאם חייבים בו (לטענתו) במידה שווה.

לאחר העיון ומאחר שבית הדין האזורי לא נימק דיו מדוע חויב האב בסכום נמוך שכזה, מעבר לקבלת גרסתו של האב שהכנסתו ויכולתו הכלכלית נמוכה ביותר, אנו מקבלים את הערעור ופוסקים שהאב ישלם למזונות ילדיו סך של שלושת אלפים ש"ח לחודש (אלף ש"ח לכל ילד).

חובת האב למזונות ילדיו גם לאחר גיל שש – גם אם מדין צדקה היא – גוברת על חובת האם, וקביעתה אמורה להביא בחשבון את כל הכנסותיו, ובכלל זה, העובדה שיש לו חלק בדירה בערך של כשש מאות אלף ש"ח, וגם את האפשרות לצאת למעגל העבודה. הסכום הנ"ל יוכל להשתלם במלואו על ידי המוסד לביטוח לאומי, ופירעונו על ידי המשיב יעשה מהכנסותיו החודשיות (שאיננו יודעים כמה הן) ומחלקו בדירה שימומש. סכום זה יכלול גם את הוצאות המדור.

דמי מדור

במסגרת הבהרה של בית הדין האזורי מיום י"ז באדר התשפ"א (1.3.21) נדחתה בקשת האם לחייב את האב בדמי מדור, גם אם האם תרכוש את חלקו בדירה, על ידי השתתפותו בתשלום הלוואת המשכנתה. ונימוקו הוא שהלוואת המשכנתה היא הלוואה שלוקחת האישה – האם, ופירעונה הוא פירעון חוב שלה, ואין סיבה לחייב את האיש להגדיל את הונה של האישה. נימוקו של בית הדין האזורי הוא פשוט, מתקבל על הדעת, וטיעונה של המערערת בעניין זה אין לו מקום.

אולם מפסק הדין (ובפרט מהבהרת בית הדין מיום י"ז באדר התשפ"א – 1.3.21 וכפי שמוכח מדעת המיעוט) משתמע שאם האישה – האם תקנה את חלקו של האיש בדירה, לא רק שהאיש לא יחויב בהשתתפות בפירעון הלוואת המשכנתה (עמדה שכאמור מקובלת עלינו), אלא שלא יחויב כלל בדמי מדור.

'משתמע' זה לא נראה לנו כלל. חלק זה של הערעור מתקבל ויש לקצוב דמי מדור בכל מקרה, וכמקובל.

החיוב בדמי מדור מוטל על האב (לפחות בחלקו, בקטינים מעל גיל שש), ואין הבדל אם מדורם של הקטינים הוא בדירה שכורה של גורם שלישי או על ידי מגורים בדירתה של האישה. יש לשער כמה היו עולים דמי השכירות בדירתה, אילו העמידה אותה להשכרה והאב יחויב בתשלום חלקו היחסי. המקובל הוא לחייב בארבעים אחוזים מדמי השכירות המלאים, ואין סיבה לחרוג מעיקרון זה בנסיבות התיק הנוכחי, אם האישה תקנה את חלקו של המשיב בדירה.

באשר לגובה דמי השכירות הראויים והנגזרת לדמי המדור היחסיים, בית הדין האזורי בפסק דינו קבע את הסכום אלפיים ש"ח (לשלושת הילדים), וכנגד זה טען המשיב בערעור שכנגד שזהו סכום גבוה יחסית לדמי השכירות של מקום המגורים שבו התגוררו הקטנים עד כה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר העיון, בית הדין מקבל את טענת המשיב. אי אפשר לקצוב דמי מדור ללא בירור עובדתי, מהם גובה דמי השכירות המקובלים במקום המגורים של הקטינים, ולהשית על האב המשיב את התשלום של חלקו היחסי מדמי שכירות אלו, וכאמור, בהתחשב בהשתתפות המערער, מקובל לחייב בארבעים אחוזים מדמי השכירות המלאים.

במסגרת חלק זה של הערעור, המערער טענה לאימוץ את דעת המיעוט בפסק הדין שקבעה שיש להשאיר את הדירה ברשות האישה עד שיגיע הקטן שבילדים לגיל שמונה-עשרה ושכך ימלא המשיב את חובתו במדור לילדיו. אומנם זוהי תבנית ראויה ונכונה לתחליף לתשלום דמי המדור לקטינים, ובית הדין לעיתים רבות (תלוי בנסיבות התיק) מנסה להוביל את הצדדים להסכים למתכונת שכזו, אולם ככל שאין הסכמה בין הצדדים, על פי דין אי אפשר לחייב את האב לשלם את דמי המדור באופן הזה ולעכב בכך את יכולתו לממש את חלקו בדירה לשנים רבות. לכן טיעון זה נדחה.

כמו כן דרישתה של המערער להורות על היוון דמי המזונות ודמי המדור העתידיים כדי שתוכל לרכוש את חלקו של המשיב בדירה – אין לה מקום בהלכה, אי אפשר לחייב אדם לשלם מעתה תשלום שיחויב בו רק בעתיד. (להרחבת דברים בעניין זה יעוין בפסק דין נתניה תיק 1887-24-1 מתאריך י"ז בשבט תש"ע ובפסק דין באר שבע תיק 91876/1 מתאריך ב' במרחשוון תשע"ב, וכן ראה בפסק דין חיפה תיק 1035933/4 מתאריך כ"א בטבת התשע"ז). ולפי זה, אף טיעון זה נדחה.

בהתאם לכל האמור, בנוגע לדמי המדור, בית הדין מקבל באופן חלקי את טענות שני הצדדים ופוסק כלהלן:

א. בית הדין האזורי יחייב את האב המשיב בתשלום דמי מדור מהרגע שבו האם תעזוב את הדירה המשותפת, או שתרכוש את חלקו בדירה, בארבעים אחוז מדמי השכירות מלאים של דירה בגודל ובאיזור המגורים הנוכחי של האישה והקטינים. את הבירור העובדתי לענין זה ייעשה בית הדין האזורי בדרך שתיראה לו ולפי שיקול דעתו. לעניין ההפחתה של דמי המדור עם הגיע כל קטין לגיל שמונה-עשרה: בפסק הדין נשוא הערעור חושבו הסכומים באופן יחסי בהתאם, ובחישוב זה איננו מתערבים.

ב. אין מקום לחייב את האיש – האב בהשתתפות בתשלום הלוואת המשכנתא (אם תרכוש האישה את חלקו בדירה), לא להשאיר את הדירה למגורי הקטינים עד גיל שמונה-עשרה ואף לא לחייבו להוון את דמי המזונות והמדור.

ג. כאשר לבקשת המערער לעיקול נכסי המשיב לטובת תשלום דמי המדור והמזונות העתידיים: הבקשה תופנה לכבוד בית הדין האזורי לאחר שיוצג לפניו פסק הדין הנוכחי, והוא ייתן את החלטתו בהתייחס לסכום העיקול ולתקופת העיקול, ולפי שיקול דעתו (ואם הבקשה תידחה – ינמק את ההחלטה, כמקובל).

החיוב בכתובה

בפסק הדין מושא הערעור חייב בית הדין את המשיב בתשלום הכתובה והוסיף להבהיר ביום י"ז באדר התשפ"א (1.3.21) שגם אם נקבל את דברי המשיב שהאישה רצתה בגירושין והובילה אליהם, סוף סוף היא נאלצה לעשות זאת בשל חיי המרורים שעברה במחיצת המשיב לטענתה.

המשיב טען בערעור שכנגד כנגד החיוב, ועילתו המרכזית נוגעת לניתוח העובדות בשאלת התנהגותו של המשיב במהלך הנישואין, ובהכחשה נמרצת כנגד כל טענות המערער נגדו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין הנוכחי כערכאת ערעור הביע את עמדתו במספר רב של פסקי דין שאיננו מתערבים בקביעות עובדתיות של בית הדין האזורי, הן שנקבעו על ידי שמיעת עדויות, והן שנקבעו על ידי התרשמויות ישירות מהצדדים וחקירתם, אלא אם כן מדובר בטעות הנראית לעין בקביעת העובדות (ובהתאם לתקנה קלה(ב) לתקנות הדיון) – מה שלא נתקיים בעניין שלפנינו. לכן הערעור שכנגד בעניין זה נדחה, ובפרט לאור הנסיבות המתוארות בתיק ובמהלכו, שאין טעם ואין צורך ולא כדאי להעלותן על הכתב במסגרת פסק דין זה.

פיצויי גירושין

בית הדין האזורי בהבהרתו מיום י"ז באדר התשפ"א (1.3.21) דחה את תביעת המערערת לקצוב פיצויי גירושין, כשנימוקו הוא שנסיבות התיק לא מצדיקות חיוב בפיצויי גירושין.

כנגד זה טענה המערערת שבשל נסיבות התיק, כשלטענתה מערכת היחסים בנישואין בכל שנותיה הייתה משפילה ואלימה בכל המובנים, היא זכאית לפיצויים בנוסף לכתובה. במהלך הדיון (ובהשלמת הטיעונים לערעור שהוכנסה לתיק מיום כ"ד באייר התשפ"א – 6.5.21) ביססה המערערת טענותיה אלו על פסקי דין שאימצו את הנוהג שהיה בעבר לקצוב פיצויי גירושין בנסיבות מסוימות ובכללם פסק דין של אחד מהחתומים מטה (בתיק מס' 948054/3 פסק דין מתאריך י"ט בתמוז התשע"ו – 25.7.16). באת כוח המערערת הבליטה בטענותיה את התשתית הנזיקית לעילת תביעת הפיצויים, ולפי הבנתה (המוטעית, לכאורה, של פסק הדין) טענה שלאור התנהגותו הנוראה (לטענתה) של המשיב במהלך הנישואין מגיעים לה פיצויי נזיקין.

בית הדין דוחה טיעון זה מכול וכול:

לא מצאנו בשום מקום חיוב או נוהג לפצות את האישה (או ההפך – את האישה) עם הגירושין בתשלום בעבור ההתנהגות שבעבר במהלך הנישואין. לא לזה כווננו הדברים בפסק הדין הנ"ל, והם אף לא משתמעים מקריאת פסק הדין.

הנזק המדובר בפסק הדין הוא זה שנגרם עקב הגירושין וכתוצאה מהגירושין, כשהאישה מושלכת מהם ללא משענת כלכלית וללא יכולת שיקום כלכלי וכדומה. לכן המדובר הוא כאשר האישה מעוניינת להמשיך בנישואין והבעל מאלץ אותה להתגרש נגד רצונה ומשליך אותה לחרפת רעב ולחסדי הבריות וכדומה. לעיתים תשלום הכתובה בהתאם לסכום הנקוב בה – יש בו כשלעצמו מענה לפיצויי נזיקין אלו (וכפי שהיה בפועל בפסק הדין הנ"ל). מכל מקום, לא מדובר בתשלום נזיקין עבור מפח הנפש שבנישואין עצמם, וכפי שהבהיר בית הדין האזורי בהבהרתו בצדק, ואם לא תאמר כן וכל מי שסבל מנישואיו ברב או במעט יתבע פיצויי נזיקין, לא נמצא דינו ורגלינו בבתי הדין, אתמהא! וכמדומני שהדברים ברורים גם לבאי כוח המערערת. וראה עוד במאמר של חבר הרכב זה (הרב מימון נהרי, פיצויי גירושין – בין פיצוי לפיוס, כנס הדיינים, התשע"ז, עמודים 299–310) מה שהרחיב בנושא זה.

בנסיבות התיק, שמי שביקש להתגרש היא המערערת עצמה והמשיב ביקש לעשות שלום בית, אין מקום לדון בפיצויים על נזק שנגרם לה עקב הגירושין שהיא עצמה ביקשה. לכן בעיקרון היה מקום לדחות חלק זה של הערעור מכול וכול. ואומנם לכאורה כיוון שהסכום שבו חויב המשיב כתשלום הכתובה הא סכום זעום של שמונת אלפים ש"ח יש מקום לדון ברכיב אחר שהופיע בפסקי הדין מהעבר שדנו בפיצויי גירושין, והוא כאשר שוויו וערכו של הסכום שנקוב בכתובה ירד פלאים, עקב האינפלציה, והוא ביום המימוש נמוך ביותר, והובאו הדברים בהבהרת בית הדין האזורי. אך לדעתנו, צדק בית הדין האזורי (לשיטתו ב'מאתיים זקוקים', וראה להלן) שדחה את ההשוואה בין הפחתת ערך הכסף ל'מאתיים זקוקים', אף שגם הם סכום נמוך ביותר: כאשר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

היה פחת בערך הכסף הרי שהמימוש בפועל אינו שווה אליבא דאמת למה שהתחייב החתן בשעתו, ולכן, בהצטרף העדר האשמה המוחלט של האישה ובכפוף לזכאותה בכתובה, יש להצמיד את ערך הכסף הנקוב למדד, לשיטות אלו. מה שאין כן, כאשר החתן בעצמו מלכתחילה התחייב בסכום נמוך, והאישה הסכימה לו בשעתו, הרי שאם אין עילה אמיתית לחייב בפיצוי גירושין, אין מקום להגדיל את הסכום רק בגלל היותו נמוך, שהרי זו הייתה התחייבותו מעיקרא, ולזה הרי הסכימה האישה בשעת הנישואין. ולכן, חלק זה של הערעור אף הוא נדחה.

דרך הפשרה הראויה בספק מה הם 'מאתיים זקוקים'?

אולם לדעתנו הנחת היסוד של כבוד בית הדין האזורי, שכאשר הסכום הנקוב בכתובה הוא מאתיים זקוקים כסף אין לחייב מעבר לפרשנות הנמוכה שלו, היא הנחת יסוד שיש לנו למישרי בה נרגא, ולדעתנו אין הדברים כן.

בפסקי דין רבים הובאו השיטות השונות ל'תרגום' עדכני של מאתיים זקוקים כסף, והן נעות בין אלפיים וארבע מאות גרם כסף טהור (נחלת שבעה) לחמישים ושבעה קילוגרם כסף טהור (החזון איש), ונחלקו הדיינים בפדרי"ם כמו מי לנקוט, ויש שכתבו לעשות פשרה שגם היא נעה בין אפשרויות שונות (עיין פד"ר יא עמ' 362 ואילך, פד"ר יג עמ' 303 ואילך, פד"ר יד עמ' 187 ואילך; ועיין שורת הדין ד עמוד קיא במאמרו של הגר"נ גורטלר, בפסק דין 917210/2 מהגר"ש שפירא, פסקי הדין בתיק 1089594/8 ובתיק 915637/4 – דבריו של הגר"י גולדברג, ועיין גם בפסק דין בתיק 984853/14 מבית הדין תל אביב שבו הובא סיכום מקיף של השיטות השונות).

לדעתנו, עשיית פשרה בכוונת החתן, כשזו ודאי לא נכנסת כפרשנות של 'מאתיים זקוקים', לכאורה אין לה מקום, שהרי בסופו של דבר הוא נעשה חייב בדבר שמעולם לא נתחייב בו. דרך משל: אם נעשה פשרה בין הדעות הקיצוניות (כלומר בין אלפיים וארבע מאות גרם לחמישים ושבעה קילוגרם) ונקבע שהסכום יהיה שלושים קילוגרם כסף טהור, הרי שאם אין פרשנות שכזו ל'מאתיים זקוקים', מהיכי תיתי לחייבו בסכום זה, שבוודאי לא נתחייב בו בשעתו, כשנתחייב ב'מאתיים זקוקים'?

לכן, לדעתנו הפשרה יכולה להיות נבנית משני מישורים: האחד הוא הלכתי, והשני הוא אומד דעתו של המתחייב.

ונבהיר.

נקדים בנוגע לערך הנקוב של מאתיים זקוקים כסף:

מאחר שה'זקוק' הוא מטבע שאינו קיים היום, ובטל מהעולם כבר מאות בשנים, ואף לא אחד מהנוכחים במעמד ההתחייבות בכתובה, יודע על מה מדובר – לא הרב מסדר החופה, לא העדים, ואף לא החתן המתחייב ובוודאי לא הכלה המקבלת את ההתחייבות. לכן, אין לומר שהבעל יטען בשעה שבאים לחייבו שהוא התכוון לסכום הנמוך, קים ליה כדעה הזו, ואין להוציא ממנו שלא בראיה, שהרי הוא מעולם לא התחייב לסכום ידוע כלשהו, שיטען עכשיו שאליו הוא התכוון, (ויש להניח שגם היום הוא לא יודע מהו), ותהיה טענתו זו כטענת הבל שאין בה ממש וכמשחק במילים בעלמא.

ולכן, לא בשאלה למה הוא התכוון אנו דנים, ולא בה יש לעשות פשרה, שהרי הוא לא התכוון לדבר, ובזה באמת אין סברה לעשות פשרה. אבל יש לעשות פשרה בדעות שבהלכה.

כידוע במחלוקת הפוסקים, כשאין אנו יודעים להכריע ואין לנו יכולת להכריע, ראוי לא להוציא את הדין חלוק מתחת ידינו ולהסתלק ממנו אלא, לעיתים, יש לעשות פשרה הנוטה לדין,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכדברי הרא"ש המפורסמים בתשובותיו שנפסקו להלכה בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יב סעיף ה).

בשאלתנו – כשיש ספק, במה לחייב את הבעל בסכום הגבוה ביותר או בסכום הנמוך ביותר – נחלקו פוסקי זמננו. ואומנם בית הדין האזורי הכריע בשאלה זו, כדעה האומרת שיש לחייב אותו במינימום שהוא כנחלת שבעה, וכדעת מרן פאר הדור והדרו הגר"ע יוסף זצ"ל, אבל אם מסקנתו הייתה שאין בידו להכריע היה עליו לעשות פשרה, ולא להסתלק מן הדין ולומר "המוציא מחבירו עליו הראיה", שהרי אי אפשר להביא ראיה לא לכאן ולא לכאן, ועל זה דיבר הרא"ש הנ"ל, שיש לעשות פשרה כשאין הדין ידוע. אולם מאחר שהבעל, כאמור, לא התחייב לסכום מוגדר כלשהו – לא לגבוה ביותר ולא לנמוך ביותר – ומאחר שאין פרשנות אחידה ל'מאתיים זקוקים כסף', אין גם משמעות כלשהי לשאלה, מהי הפרשנות האמיתית של מאתיים זקוקים, גם אם ישנה כזו, כי החתן בוודאי לא התכוון אליה.

ובכן, השאלה היא מה לחייב בכהאי גוונא כי לפטור בלא כלום אי אפשר, שהרי בשעתו הוא התחייב וקיבל בקניין, והעיד עדים על התחייבותו. בשאלה זו, לדעתנו, יש לאמוד את דעתו של המתחייב (לעניין הסכמתו להתחייב ולא לעניין פירוש הסכום שנקב), וככל שאומד הדעת מאפשר מרחב גדול של אפשרויות, יש לחייב במינימום שבתוך המרחב בלבד.

כך מצאנו ביחס לכתובה שהסכום הנקוב בה מוגזם ומופרז, שגם הדעות שמבטלות את ההתחייבות שבה, מחייבות את הבעל מכל מקום בסכום חלופי אחר, ובפסק דין אחר הרחיב אחד החתומים מטה בשאלה מדוע אין הכרח להחיל בזה את המחלוקת של הרי"ף והרא"ש בנוגע להתחייבות שיש בה אסמכתא, ולהשוות בין הנידונים, מאחר ששם לא הייתה מעולם התחייבות (רק הבטחה, אסמכתא). מה שאין כן, במקום שיש התחייבות וודאית, אלא שהסכום הנקוב בה אינו מחייב בהעדר גמירות דעת לסכום עצמו (פסק הדין מיום י"ז באב התשע"ט בתיק בית הדין הגדול מס' 1129420/3). בנדון דידן יש להניח שכל חתן שהיה צריך לנקוב בסכום בשקלים ולא ב'זקוקים', שאינו יודע מה הם בכלל, לא היה מתחייב בשמונת אלפים ש"ח, שאין ספק שהיה זוכה לבזו מהכלה, מאביה, ומכל הקהל כולו, ואף ממנו בעצמו (המשיב דידן, יכול לנסות זאת בנישואיו הבאים...)

אומנם ייתכן שגובה ההתחייבות החלופי יכול להיות תלוי ביכולתו הכלכלית, בחיבתו לכלה, ובעושרה, אבל לדעתנו המינימום, שוודאי שפחות ממנו לא היה מעלה על דעתו, הוא סכום של שלושים ושישה אלפי ש"ח.

סכום זה תואם לעוד סברה – שיעור מאתיים וזו עדכניים לדמי המחיה של היום. עיין במשנה (בפאה פרק ח משנה ח) דמי שיש לו מאתיים וזו לא ייטול לקט, שכחה ופאה, ועיין שם בפירוש הרי"ש שביאר דין זה בזו הלשון: "שיערו חכמים שזהו שיעור הוצאתו במזונות, ובמלבושים לשנה", ומאחר שהתורה ציוותה לעזוב את הלקט, השכחה והפאה דווקא לעני, הרי שמי שיש לו פרנסה לשנה, אינו נחשב לעני. ועיין בפירוש תפארת ישראל למשנה (שם) שכתב שמטעם זה נקבע שיעור כתובה מאתיים וזו – כיוון שהם שיעור מחיה לשנה, והבעל מתחייב לאשתו מזון של שנה עד שתשקם את חייה מחדש. אם כן, סכום זה – משמעו היה, דמי מחיה של י"ב חודש לנפש אחת, כשהם כוללים את כל הרכיבים הנדרשים. בעבר הלא רחוק, בקשנו לאמוד את דמי המחיה השנתיים הסבירים לנפש אחת, ונתברר לנו מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שהם כשלושת אלפים ש"ח לחודש, ולשנה תמימה כשלושים ושישה אלפי ש"ח.

בהתאם לאמור, יש לקבל את החלק הזה בערעור ולחייב את המשיב בסך של שלושים ושישה אלפי ש"ח, כתשלום כתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שמאות הדירה ורכישתה

שני הצדדים טענו כנגד שאלת רכישת הדירה ושומתה.

ומאחר שהפערים בשומא הם קטנים ביותר נעסוק בשאלת הרכישה של הדירה עצמה ולא בוויכוח בעניין השמאות.

בנסיבות התיק, שהמשמורת על הילדים הקטינים היא בידי האישה והם מתגוררים עימה, וכדי להימנע מכל נזק אפשרי לקטינים במעברי דירות, יש להעניק לאישה זכות ראשונים לרכוש את חלקו של המשיב, בהתאם לשומא שנקבעה בבית הדין האזורי, בפרק זמן שייקבע על ידי בית הדין האזורי, ולא בדרך של התמחרות בין הצדדים, שלדעתנו אינה הוגנת בנסיבות שכאלה. דברים נרחבים בעניין זה נכתבו על ידי החתומים מטה בפס"ד מבית הדין הגדול בתיק מס' 1134950/2 בהחלטה מיום י"ח במרחשוון תשפ"א.

מסקנות והוראות

אשר על כן, בהתאם לכל האמור בית הדין פוסק כלהלן:

א. המשיב חייב בדמי מזונות בסך של שלושת אלפים ש"ח לחודש (אלף לחודש לכל קטין). סכום זה כולל את הוצאות המדור אך אינו כולל מחציות חינוך ובריאות חריגות כמקובל.

ב. מעת שהאישה תעזוב את הדירה המשותפת או שתרכוש את חלקו של המשיב יחויב המשיב בתוספת של דמי מדור בסך של ארבעים אחוז מדמי שכירות מלאים של דירה באותו גודל ובאותו איזור מגורים. בית הדין האזורי יקבע לפי שיקול דעתו כיצד לשום את דמי השכירות הללו.

ג. בקשה לעיקול עבור מזונות העתיד תוגש לבית הדין האזורי בהתאם לפסק הדין המעודכן הנוכחי.

ד. האישה חייב לשלם לאישה עבור כתובתה סך של שלושים ושישה אלף ש"ח. סכום זה ינוכה מחלקו של המשיב בדירה ויועבר לאישה.

ה. דירת הצדדים תוצע תחילה למכירה בין הצדדים: לאישה תהיה זכות ראשונים לקנות את חלקו של האיש בהתאם לסכום השמאות שקבע כבוד בית הדין, ואם לא תרצה או לא תוכל, במועד שייקבע על ידי בית הדין, תועבר זכות הרכישה לאיש. אם שניהם לא ירכשו, תועבר הדירה למכירה לצד שלישי, והכול בהתאם להוראותיו של בית הדין האזורי.

ו. כל חלקי הערעורים האחרים נדחים.

ז. דמי הערבות שהפקידו הצדדים יוחזרו להם בהתאם לנהלים.

ח. בית הדין סוגר את התיקים.

ט. פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ט' בסיוון התשפ"א (20.5.2021).

הרב ציון לודאילוז

הרב מימון נהרי

הרב מיכאל עמוס

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה